

YHDENVERTAISUUS- ja TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Esteettömyys, kohtuullinen mukautus, kahvila, uhkasakko

Diaarinumero: 5xx/2018

Antopäivä: xx.xx.2020

Hakija on selkäydinvammainen ja käyttää liikkumiseensa sähköpyörätuolia. Hakija ei päässyt pyörätuolillaan asioimaan konttikahvilassa korokkeen vuoksi. Hakija oli 15.7.2018 pyytänyt asiointinsa mahdollistamiseksi luiskaa. Lisäksi hakijan hakemus koski vastaajan toista liiketilaa. Vastaaja oli 16.7.2018 todennut hakijalle, että luiska tullaan hankkimaan. Luiskaa ei kuitenkaan oltu hankittu. Vastaaja oli vastauksessaan katsonut, ettei koroke ole estänyt asiointia kahvilassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että konttikahvilan palvelujen tulee olla muiden palvelujen tavoin vammaisille henkilöille saavutettavia. Hakija oli yrittänyt asioida konttikahvilassa, mutta ei ole kertomansa mukaan päässyt riittävän lähelle kahvilan tiskiä tehdäkseen tilauksensa eikä myöskään tutustumaan konttikahvilan valikoimaan. Lautakunta katsoi selvitetyn, ettei hakija ole kyennyt asioimaan konttikahvilassa ilman hänen asiointinsa mahdollistavaa kohtuullista mukautusta. Hakijan pyytämää luiskaa oli pidettävä kohtuullisena mukauttamistoimenpiteenä. Luiskaa ei oltu hakijan pyynnöstä huolimatta hankittu. Vastaajan oli siten katsottava evänneen hakijalta hänen tarvitsemansa kohtuullisen mukautuksen ja näin menetellessään syrjineen hakijaa hänen vammaisuutensa perusteella. Lautakunta kielsi vastaajaa jatkamasta tai uusimasta syrjivää menettelyään.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi aiheelliseksi asettaa päätöksen tehosteeksi 3000 euron uhkasakon, koska vastaaja oli alun perin ilmoittanut hakijalle hankkivansa luiskan ja myöhemmin lautakunnalle toimittamassaan vastauksessa katsonut, että konttikahvilan koroke ei ole estänyt asiointia.

Vastaajayhtiön toisen liiketilan osalta hakija ei esittänyt sellaista selvitystä, jonka perusteella syrjintäoletettaman voitaisiin katsoa syntyneen. Lautakunta hylkäsi hakemuksen tältä osin.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Hakija on selkäydinvammainen ja käyttää liikkumiseensa sähköpyörätuolia. Hakija on yrittänyt asioida 15.7.2018 vastaajan konttikahvilassa.

Hakijan vaatimukset

Hakija on vaatinut, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kieltää vastaajaa syrjimästä häntä. Hakija on vaatinut päätöksen tehosteeksi uhkasakon asettamista.

Hakijan perustelut

Hakija katsoo ensisijaisesti, että vastaaja on syrjinyt häntä asettamalla hänet eriarvoiseen asemaan vammaisuuteen liittyvän syyn vuoksi ilman hyväksyttävää perustetta.

Toissijaisesti hakija katsoo, että vastaaja on evännyt häneltä kohtuulliset mukautukset.

Hakija ei ollut päässyt pyörätuolilla vastaajan konttikahvilan tiskin lähelle, eikä siten yrityksestään huolimatta asioimaan konttikahvilassa kuten muut ihmiset. Hakija ei ollut pyörätuoleineen päässyt riittävän lähelle tiskiä palvelua pyytääkseen. Hakija oli ollut selvästi pysähtyneenä konttikahvilan edessä, mutta ketään ei ollut ollut tavoitettavissa. Luiskaa ei hakemuksen hetkellä ollut asennettu.

Hakemus on koskenut myös vastaajan toista liiketilaa.

Vastaajan vastaus

Vastaaja on kiistänyt syrjineensä hakijaa.

Vastaajan perustelut

Konttikahvilan edessä oli pieni koroke, eikä korokkeelle päässyt pyörätuolin kanssa. Tämä ei kuitenkaan estänyt kontilla asiomisista, koska kontin tarjoama valikoima oli selvästi nähtävillä. Etäisyys oli korkeintaan kaksi metriä. Tuotteita pystyi tilaamaan henkilökunnan avustamana. Etäisyys maksupisteelle oli alle puoli metriä, joten maksaminenkin onnistui mutkattomasti. Koroke ei ollut varsinaisesti asiakastilaa, eikä mitenkään estänyt asiomisista konttikahvilassa. Lisäksi henkilökunta auttoi loppuun asti kaikissa tilanteissa.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo vastaajan evänneen hakijalta hänen tarvitsemansa kohtuulliset mukautukset koskien konttikahvilaa ja siten syrjineen hakijaa hänen vammaisuutensa perusteella. Lautakunta kieltää vastaajaa jatkamasta tai uusimasta hakijaan kohdistuvaa syrjintää ja asettaa päätöksen tehosteeksi 3 000 euron uhkasakon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakemuksen koskien vastaajan toista liiketilaa.

Kysymyksenasettelu

Asiassa on kysymys siitä, onko vastaaja syrjinyt hakijaa hänen vammaisuutensa liittyvän syyn perusteella, kun vastaajan konttikahvila ei ole ollut esteetön.

Asiassa on lisäksi kysymys siitä, onko vastaaja syrjinyt hakijaa hänen vammaisuutensa liittyvän syyn perusteella, kun vastaajan toinen liiketila ei ole ollut esteetön.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sovelletaan sen 2 §:n 1 momentin mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaan syrjintä muun muassa vammaisuuden perusteella on kielletty.

Välillisenä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan sitä, että näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla. Lain 15 §:n 2 momentin mukaan mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisen ihmisen tarpeiden lisäksi 1 momentissa tarkoitetun toimijan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus sekä mukautusten arvioidut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintäkiellosta ei johdu velvollisuutta kohdella ihmisiä eri tavoin näiden henkilökohtaisten tarpeiden edellyttämällä tavalla, jollei kyse ole ehdotetun lain 15 §:ssä tarkoitetusta vammaisen henkilön tarvitsemasta kohtuullisesta mukautuksesta. Esitöiden mukaan kohtuullisten mukautusten tulee olla kulloisessakin tilanteessa tarvittavia. Mukautukset ovat luonteeltaan tapauskohtaisia ja niiden tulee vastata kyseisessä konkreettisessa tilanteessa vammaisen ihmisen tarpeisiin. Mukautukset voidaan toteuttaa olosuhteista riippuen eri tavoin. Mukautuksen kohtuullisuudella tarkoitetaan yhtäältä sitä, että mukautuksista ei saa koitua kohtuutonta taloudellista tai muunlaista rasitetta, ja toisaalta sitä, että mukautusten tulee vammaisten ihmisten näkökulmasta kohtuullisella tavalla toteuttaa heidän yhdenvertaiset mahdollisuutensa saada esimerkiksi palveluja. (HE 19/2014 vp s. 70 ja 79–81.)

Edelleen esitöiden mukaan toimenpide on ”tarvittava” esimerkiksi silloin, kun jokin palvelu ei ole vammaisen ihmisen saatavilla muihin henkilöihin verrattuna vastaavalla tavalla ilman mukautusta. Mukautus voi tällaisessa tilanteessa olla esimerkiksi luiskan asettaminen tilapäisesti portaisiin pyörätuolia varten. Mukautusten tarvittavuus ilmenee yleensä käytännössä siten, että vammaisen ihminen pyytää mukautusta, jos hän katsoo sellaista tarvittavan. Sääntely ei edellytä, että olosuhteet, joissa esimerkiksi palveluja tarjotaan, ovat kohtuullisten mukautusten tekemisen jälkeen vammaisille ihmisille täsmälleen samanlaiset kuin muille asiakkaille. Olennaista on, että palvelut tulevat mukautuksilla vammaisten ihmisten saataville. (HE 19/2014 vp s. 79–80.)

Edelleen esitöiden mukaan on selvää, että mukautusten toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut merkitykselliset seikat huomioon ottaen kohtuuttomaksi muodostavien mukautusten tekemiseen ei ole velvollisuutta. Mukautusten tulee siten olla tarkoituksenmukaisia ja turvallisia. Mukautuksista ei siten saa aiheutua vahingon vaaraa. Asianmukaisuusvaatimus pitää sisällään ajatuksen toimenpiteiden tehokkuudesta ja

käytännöllisyydestä. Toimenpiteen tulee vastata vammaisen ihmisen tarpeeseen, se tulee toteuttaa kohtuullisessa ajassa mukauttamispyynnön esittämisestä, ja sen tulee olla käytännön näkökulmasta olosuhteisiin soveltuva. (HE 19/2014 vp s. 79–80.)

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Asian arviointi

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta arvioi aluksi, onko kyse ollut kohtuullisten mukautusten epäämisestä ja siten syrjinnästä.

Hakija on todennut, ettei hän ole yrityksestään huolimatta päässyt pyörätuolillaan asioimaan konttikahvilassa korokkeen vuoksi. Hakija on 15.7.2018 pyytänyt asiointinsa mahdollistamiseksi luiskaa. Vastaaja on 16.7.2018 todennut hakijalle, että luiska tullaan hankkimaan. Luiskaa ei ole hankittu. Vastaaja on vastauksessaan katsonut, ettei koroke ole estänyt asiointia kahvilassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että konttikahvilan palvelujen tulee olla muiden palvelujen tavoin vammaisille henkilöille saavutettavia. Hakija on yrittänyt asioida konttikahvilassa, mutta ei ole kertomansa mukaan päässyt riittävän lähelle kahvilan tiskiä tehdäkseen tilauksensa eikä myöskään tutustumaan konttikahvilan valikoimaan. Lautakunta katsoo selvitetyn, ettei hakija ole kyennyt asioimaan konttikahvilassa ilman hänen asiointinsa mahdollistavaa kohtuullista mukautusta. Hakijan pyytämää luiskaa on pidettävä kohtuullisena mukauttamistoimenpiteenä. Luiskaa ei ole hakijan pyynnöstä huolimatta hankittu. Vastaajan on siten katsottava evänneen hakijalta hänen tarvitsemansa kohtuullisen mukautuksen ja näin menetellessään syrjineen hakijaa hänen vammaisuutensa perusteella. Lautakunta kieltää vastaajaa jatkamasta tai uusimasta syrjivää menettelyään.

Asiassa ei ole tarpeen arvioida, onko menettely ollut myös välillisen syrjinnän kiellon vastaista.

Vastaajayhtiön toisen liiketilan osalta hakija ei ole esittänyt sellaista selvitystä, jonka perusteella syrjintäoletaman voitaisiin katsoa syntyneen. Lautakunta hylkää hakemuksen tältä osin.

Uhkasakko

Yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Hakija on vaatinut uhkasakon asettamista yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätöksen tehosteeksi.

Uhkasakon määräämiseen ja tuomitsemiseen sovelletaan, mitä uhkasakkolaissa säädetään. Uhkasakkolain (1113/1990) 4 §:n mukaan viranomainen voi asettaa uhkasakon, jos niin on laissa säädetty. Uhkasakkolain 8 §:n mukaan uhkasakon suuruutta

harkittaessa on otettava huomioon päävelvoitteen laatu ja laajuus, velvoitetun mahdollisuus noudattaa sitä sekä muut asiaan vaikuttavat seikat.

Uhkasakkolain 6 §:n 3 momentin mukaan määrääjän pituutta harkittaessa on otettava huomioon päävelvoitteen laatu ja laajuus, velvoitetun mahdollisuus noudattaa sitä sekä muut asiaan vaikuttavat seikat

Vastaaja on alun perin ilmoittanut hakijalle hankkivansa luiskan ja myöhemmin lautakunnalle toimittamassaan vastauksessa katsonut, että konttikahvilan koroke ei ole estänyt asiointia. Luiskaa ei ole hankittu. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo aiheelliseksi asettaa päätöksen tehosteeksi 3 000 euron uhkasakon.

Lautakunnan päätöstä on noudatettava kolmen kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksisaamisesta lukien. Päätöstä on noudatettava yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 13 §:n 4 momentin mukaan muutoksenhausta huolimatta, ellei hallinto-oikeus toisin määrää.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2, 8, 13, 15, 20 ja 28 §

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annettu laki (1327/2014) 13 §

Uhkasakkolaki (1113/1990) 4, 6 ja 8 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Outi Anttila (puheenjohtaja), Merja Heikkonen, Satu Honkala, Husein Muhammed ja Niina Mäntylä. Asian esittelijä Julia Puumalainen.